

לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו. זהו שפתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'! אם כן, איך לא ישמר אדם מלחטא לפני רבונו. ושנינו, אפלו אותו [מי] מה שחשב אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא ולא נאבד ממנו.

בא ראה, באותו לילה שנכנסה לאה אל יעקב ונתנה לו אותם סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה ברצונו שהיא רחל ושמש בה תשמיש, ואותה טפה ראשונה של יעקב היתה, שפתוב (בראשית מט) פחי וראשית אוני, וסבר שהיא רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמקות ונסתרות ויודע מה שבחשכה, העלה אותו רצון למקומו, ובכורת ראובן עלתה ליוסף. מה הטעם? משום שהרי של רחל היתה אותה טפה ראשונה שיצאה מייעקב, משום שהיתה שלה, אותה בכורה ממש של ראובן ירש יוסף, ורחל ירשה את שלה.

ומשום כן, סוד הדבר, לא התעלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן. ראו בן סתם. ובהן הנה לא נודע שמו. ועל כן לא קראה לאה בני בשם הנה, ולא נקרא ראו בני, שהרי לאה ידעה את המעשה.

ושנינו, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאין רצון יעקב הנה לחטא לפניו בזה ולא הסתפל ברצון באשה אחרת באותה שעה כשאר רשעי העולם, ועל כן כתוב (שם לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר, שהרי בגיהם של שאר הרשעים בעולם

מחובוי, ולאסתפל לא דלא יעבר על רעותיה דמאריה. דתנינן, כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושפנא קמי מלפא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אי הכי, איך לא יסתמר בר נש מלמיחב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו ההוא (מא) מה דחשיב בר נש ואסתלק ברעותיה, כלא אשתפח קמי קדשא בריך הוא, ולא אתאביד מגיה.

תא חזי, בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב, ויהבת ליה אינון סימנין דיהב יעקב לרחל, סליק ברעותיה דאיהי רחל, ושמש שמושא בה. וההיא טפה קדמיתא דיעקב הות. דכתיב, (בראשית מט) פחי וראשית אוני, וסבר דאיהי רחל. קדשא בריך הוא דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתא, וידע מה בחשוכא, סליק ההוא רעותא לאתריה, ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי טעמא, משום דהא דרחל הות, ההיא טפה קדמיתא דנפקת מייעקב. ובגין דהות דילה, ההוא בכירותא ממש דראובן, ירית יוסף. ורחל ירתה לההוא דילה.

ובגין כן, רזא דמלה, לא אסתלק ראובן בשמא כשאר שבטין. אלא ראובן. כלומר חמו בר, ראו בן סתם. והאי בן לא אתידע שמיה, ועל דא לא קריא לאה בני בהאי שמא, ולא אקרי ראו בני, דהא לאה ידעת עובדא.

ותנינן, גלי קמי קדשא בריך הוא, דיעקב לאו רעותיה למיחב קמיה בהאי, ולא אסתפל ברעותא באתתא

אחרא בההיא שענתא, פשאַר חייבי עלמא. ועל פך פתיב, (בראשית לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר. דהא בנייהו דשאַר חייבי עלמא דעבדין ההוא עובדא, בשמא אחרא אקרון. והא ידיעא מלה דא לגבי חבריא, ובגיגי כף ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, משירותא וסיומא (ד"א ל"ג בריה) בנו הוה.

תאנא, אמר רבי יוסי, במה אומי ליה יעקב ליוסף, דכתיב שים נא ידך תחת ירכי. אלא בההוא את קיימא, דהוה רשים בבשריה, דדא חשיבותא דאבהן יתיר מפלא. והאי ברית, רזא דיוסף איהו.

אמר רבי שמעון, באברהם וביעקב פתיב, שים נא ידך תחת ירכי, תחות ירכי, פלומר, בההוא אתר דרמיזא בשמא קדישא, ואפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא. ביצחק לא כתיב, בגין דנפיק מגיה עשו.

תו, מאי טעמא הכא, שים נא ידך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים. אלא אמר ליה יעקב ליוסף, בהאי רשימא קדישא אומי לי, דאפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא, ואתנטיר, ולא אסתאב לעלמין. דלא יתקבר בין אינון מסאבין, דלא נטרו ליה לעלמין. דכתיב בהו, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

ואי תימא, הא יוסף דנטיר ליה על פלא, אמאי אתקבר בינייהו. אלא תנינן, פתיב, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר כבר. והרי שנינו ששכינה לא שורה, רק בארץ ישראל, אז למה כאן שכינה? אלא פתיב על נהר כבר, וכתוב ויהי עליו שם יד ה'. אף כאן, ארונו של יוסף נשלף בתוף המים. אמר הקדוש ברוך

שעושים אותו מצעה, נקראים בשם אחר, והרי דבר זה ידוע בין החברים, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, מהראשית ועד הסיום [בנו] היה בנו.

שנינו, אמר רבי יוסי, במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב שים נא ידך תחת ירכי? אלא באותו אות הברית שהיה רשום בכשרו, שזו חשיבות האבות יותר מהפל, וברית זו היא סוד של יוסף.

אמר רבי שמעון, באברהם וביעקב פתיב שים נא ידך תחת ירכי. תחת ירכי, פלומר באותו מקום שרמוז בשם הקדוש ומציא זרע קדש נאמן לעולם. ביצחק לא כתוב, פי יצא ממנו עשו.

עוד, מה הטעם שים נא ידך תחת ירכי, אל נא תקברני במצרים? אלא אמר לו יעקב ליוסף, ברשם הקדוש הזה השבע לי, שהוציא זרע קדוש נאמן לעולם, ונשמר ולא נטמא לעולמים, שלא יקבר בין אותם הטמאים שלא שמרו אותו לעולמים, שכתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

ואם תאמר, הרי יוסף, ששמר אותו מעל הפל, למה נקבר בינייהו? אלא שנינו, כתוב (שם א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר כבר. והרי שנינו ששכינה לא שורה, רק בארץ ישראל, אז למה כאן שכינה? אלא פתיב על נהר כבר, וכתוב ויהי עליו שם יד ה'. אף כאן, ארונו של יוסף נשלף בתוף המים. אמר הקדוש ברוך

בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר כבר, והא תנינן, דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל. אמאי הכא שכינתא. אלא על נהר כבר

הוא, אם יוסף יעלה מכאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא נטמא, ויסבלו בני ישראל את הגלות.

שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שהרי בכל נתקן לפסא הקדוש באבות [פאבות]. אמר, אם כך, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד באבות. ואפלו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שכל דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד.

ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם. יעקב - הוא ולא. מה הטעם רחל לא, והרי כתיב ורחל עקרה, שהיא עקר הבית? אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ומשום כך היא נתנה עמו לזווג במערה.

אמר רבי יהודה, כל זמיה היתה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, ותפלה היא הקדימה לו, והינו שפתיב (בראשית כט) ועיני לאה רפות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאל.

רחל לא יצאה לדרכים לעולם, משום כך זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שפתיב ואני בבאי מפדן ארם מתה עלי רחל. מה זה עלי? עלי ודאי, כלומר בגללי. בארץ כנען בדרך - בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה. משום כך, לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא

בגיני. בארץ כנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כך, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

בתיב, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אוף הכא, יוסף במיא אתרמי ארונא דיליה. אמר קדשא ברין הוא, אי יוסף אסתלק מהכא, גלותא לא אתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב, ויסבלון בני ישראל גלותא.

תאנא, אמר רבי יוסי, חמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא באבהן (פאבות). אמר, אי הכי יתקבר, היך גופא דא אחידא באבהתא, ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא. בגין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וחד, אוף מערתא תרין וחד.

ותא חזי, אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזווגיהו. יעקב (דף רכג ע"א) הוא ולא, מאי טעמא רחל לא, והא כתיב, (בראשית כט) ורחל עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא שית שבטין מגזעא קדישא בעלמא יתיר. ובגיני כך, אתייהבת עמיה לזווגא במערתא.

אמר רבי יהודה לאה כל יומהא, הות בפרשת אורחין קיימא, ובכת בגיניה דיעקב, פד שמעת דאיהו צדיקא. וצלותא אקדמת ליה. והינו דכתיב, (בראשית כט) ועיני לאה רפות, כמה דאוקימנא, דמקדמת ויתבת בפרשת אורחין למשאל.

רחל לא נפקת לאורחין לעלמא. בגיני כך זכתה לאה לאתקברא עמיה. ורחל קימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן. הדא הוא דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. מהו עלי. עלי ודאי, כלומר בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כך, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

לְאַתְקַבְּרָא עִמִּיהּ. רַחֵל דְּלֹא בְעָאֵת לְמִיפְקֵי וּלְמִשְׁאֵל בְּהֵדִיָּה, בְּגִין כְּבוֹרְתָהּ בְּפִרְשֵׁת אוֹרְחִין. וְרִזָּא דְמַלְהָ, הָא אוּקְיָמְנָא וְאַתְמַר, דָּא בְּאַתְגַּלְיָא, וְדָא בְּאַתְפְּסִיא.

וְהָא חֲזִי, דְתַנְיָא, דְמַעֲיִן סְגִיִּין שְׂדִיִּאת הֵהִיא צְדָקָת לֵאָה, בְּגִין לְמַהוּי חוּלְקֵיהּ דִּיעֻקְב, וְלֹא בְהֵוּא רָשַׁע דְעֵשׂו. וְהֵינּוּ דְתַנְיָנָן, כֹּל בַּר נֶשׁ דְּאוּשִׁיד דְמַעֲיִן קַמִּיהּ דְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, אִף עַל גַּב דְאַתְגָּזֵר עַלֵּיהּ עוֹנְשָׁא, יִתְקַרַע, וְלֹא יָכִיל הֵוּא עוֹנְשָׁא לְשִׁלְטָאָה בֵּיהּ. מְנַלָּן, מְלֵאָה, דְהָא לֵאָה אֲתַגָּזֵר לְמַהוּי חוּלְקָא דְעֵשׂו, וְהִיא בְּכַעוּתָא אֲקַדִּימַת לִיהּ לִיעֻקְב, וְלֹא אֲתִיְהִיבַת לִיהּ לְעֵשׂו.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְשַׁכְבְּתִי עִם אַבּוּתִי וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח וְאָמַר, (קַהֲלַת א) מַה יִּתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שְׂיַעֲמַל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת נִתְבָּאָר שְׁהַסְתַּפְּלֵנוּ בְּדַבְרֵי שְׁלֵמָה וְנִרְאָה שְׂדִבְרֵי סְתוּמִים, אֲבָל כֹּל דְבַרֵּי שְׁלֵמָה, כֹּלָם נִקְרְאוּ בְּחֻכְמָה.

שְׂשֻׁנִּינוּ, כְּתוּב וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה. בִּימֵי שְׁלֵמָה הִפְלִיף עֲמָדָה הַלְבָנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהֵינּוּ שְׂפָתוֹב (מַלְכִים-א ה) וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. שֵׁם שְׂשֻׁנִּינוּ, מִי הֵם בְּנֵי קָדָם? הָרִי פְּרוּשָׁה, אֲבָל חֻכְמַת בְּנֵי קָדָם הִיא חֻכְמָה שִׁירְשׁוּ מֵאַבְרָהָם.

דְתַנְיָא פְּתִיב, (מַלְכִים א ה) וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה, בְּיוֹמוֹי דְשְׁלֵמָה מְלָכָא, קִיִּימָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלָמוּתָא. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. תַּמָּן תַּנְיָנָן, מָאן אֵינּוּן בְּנֵי קָדָם, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל חֻכְמַת בְּנֵי קָדָם, הִיא חֻכְמַתָּא דִּירְתוּ מֵאַבְרָהָם.

דְתַנְיָא פְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. מָאי אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ. דָּא חֻכְמַתָּא עַלְאָה דְהוּא יָדַע בְּשִׁמְאָ קַדִּישָׁא דְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, וּמִשְׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ, דְהוּא דִּילֵיהּ. כְּדִתַּנְיָנָן בְּהֵיִא בַת דְהוּת לִיהּ לְאַבְרָהָם, וּבְכַל שְׁמָה.

רְצָתָה לְצִאת וּלְשֹׂאֵל בְּשַׁבִּילּוּ, מִשּׁוּם כֶּף קְבוּרְתָהּ בְּפִרְשֵׁת דְרָכִים, וְסוּד הַדְּבָר הָרִי בְּאַרְנוֹ וְנִתְבָּאָר, זֶה בְּגִלּוּי וְזֶה בְּנִסְתָּר. וְכֹא וִרְאָה, שְׂשֻׁנִּינוּ, דְמַעוֹת רַבּוֹת שְׁפַכָּה אוֹתָהּ לֵאָה הַצְּדִקָּת כְּדִי לְהִיּוֹת חֵלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וְלֹא שֶׁל אוֹתוֹ עֵשׂו הָרָשָׁע. וְהֵינּוּ מַה שְׂשֻׁנִּינוּ, כֹּל אָדָם שְׂשׁוּפֵף דְמַעוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִף עַל גַּב שְׂנֹגֵזֵר עַלֵּיו עֵנֶשׁ - הוּא יִקְרַע, וְלֹא יוּכַל אוֹתוֹ עֵנֶשׁ לְשַׁלֵּט בּוֹ. מִנִּין לְנוֹ. מְלֵאָה, שְׁהָרִי נִגְזֵר עַל לֵאָה לְהִיּוֹת חֵלְקוֹ שֶׁל עֵשׂו, הִיא בְּכַקְשָׁתָהּ הַקְּדִימָה לְיַעֲקֹב וְלֹא נִתְנָה לְעֵשׂו.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְשַׁכְבְּתִי עִם אַבּוּתִי, רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח וְאָמַר, (קַהֲלַת א) מַה יִּתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שְׂיַעֲמַל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת נִתְבָּאָר שְׁהַסְתַּפְּלֵנוּ בְּדַבְרֵי שְׁלֵמָה וְנִרְאָה שְׂדִבְרֵי סְתוּמִים, אֲבָל כֹּל דְבַרֵּי שְׁלֵמָה, כֹּלָם נִקְרְאוּ בְּחֻכְמָה.

שְׂשֻׁנִּינוּ, כְּתוּב וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה. בִּימֵי שְׁלֵמָה הִפְלִיף עֲמָדָה הַלְבָנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהֵינּוּ שְׂפָתוֹב (מַלְכִים-א ה) וַתֵּרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. שֵׁם שְׂשֻׁנִּינוּ, מִי הֵם בְּנֵי קָדָם? הָרִי פְּרוּשָׁה, אֲבָל חֻכְמַת בְּנֵי קָדָם הִיא חֻכְמָה שִׁירְשׁוּ מֵאַבְרָהָם.

שְׂשֻׁנִּינוּ, כְּתוּב (בְּרַאשִׁית כה) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. מַה זֶה אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ? זֶה חֻכְמָה עַלִּיּוֹנָה שְׁהִיָּה יוֹדַע בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשְׁמַע אֶת, אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ - שְׁהִיָּה שְׁלוֹ. כְּמוֹ שְׂשֻׁנִּינוּ, בְּאוֹתָהּ בַּת שְׁהִיָּתָה לְאַבְרָהָם, וּבְכַל שְׁמָה.

לְאַבְרָהָם, וּבְכַל שְׁמָה.